

SÁMEDIGGI

SÁMEDIGGE SAEMIEDIGKIE SAMETINGET

- ▶ ČALMMUSTAHTTÁ SÁMIID ÁLGOÁLBMOGIN
- ▶ HÁLDDAHA SÁMI ÁRVVUID
- ▶ BARGÁ SÁMI EALÁHUSAID BOAHTTEÁIGGI OVDDAS
- ▶ LOKTE SÁMI OASSÁLASTIMA SERVODAGAS
- ▶ OVDANBUKTÁ SÁMI PERSPEKTIIVVVA
- ▶ SUODJALA SÁMI GIELA
- ▶ GUOSKÁ VISOT SÁMIIDE



Sámediggi
Sámedigge
Saemiedigkie
Sametinget

” Sámediggi lea sihke álbmotválljen orgána ja stáhta eiseváldi.

► SÁMEDIGGI

Min deháleamos bargu lea gozihit áššiid mat gusket sámi álbmogii, ja mii galgat bargat ealli sámi kultuvrra ovddas.

Ruota Sámediggi lea sihke álbmotválljen parlameanta ja hálddašaneiseváldi mii lea ráddehusa vuollásaš. Sámedikkis ii leat dál vuos sámi iešstivrejupmi , muhto doaibmá áššedovdin ja ráddeaddin.

Sámedikkis leat virgeolbmot barggus váldokantuvrras Gironis, ja báikkálaš kantuvrrain Jáhkâmáhkkes, Deartnás ja Staares. Sámedikki 31 álbmotválljen áirasa čoahkkanit dievasčoahkkimii golmma gearde jagis. Dievasčoahkkin vällje stivrra mii nammada eiseváldi hálddahushoavdda. Dievasčoahkkin vällje maid čoahkkinjodihangotti, sierra lávdegottiid ja nuoraidráđi. Dievasčoahkkin nammada maddái Sámeskuvlastivrra stivralahtuid.



> SÁMEDIKKI VÁLDOBARGGUT

Sámediggi lea boazodoalu ja sámi kultuvrra hálddašaneiseváldi (loga eanet láhkaásahusa birra - *förordning SFS 2009:1395 med instruktion för Sametinget*).

Min doaimma lea hui viiddis ja mii giedahallat earet iežá sámi ealáhusaid, boazodoalu, servodatplánema, birra ja dálkkádaga, giellarávvema ja giellaealáskahttima, girjjálašvuoda, árbemáhtu ja riikkaidgaskasaš álgoálb-mot áššiid.

Mii máksit meahcceeallibuhtadusaid, haddedoarjaga, kulturdoarjaga ja oanehisgursedoarjaga. Ovttas Stockholm leaastivrrain mii čuovvolit got unnitlogureforbma ovdána. Mii juohkit maid dieđuid sámi diliid birra.

> SÁMIT - ÁLGOÁLBMOT

Go ON definere álgoálbmogiid de ii leat sáhka das ahte “gii vuohččan bodii guvlui”. Álgoálbmot lea dat álbmot mii ásai guovllus dalle go riikkarájiid gesse, ja mas ain leat iežas kultuvrralaš iešvuodat, ja ahte álgoálbmoga sosiála, ekonomalaš, kultuvrralaš ja politihkalaš ásahusat ollásit dahje muhtun muddui ain doibmet.

Ruota riikkabeaivi lea dohkkehan sámiid álgoálbmogin. Sámit namuhuvvojit maid sierra álbmogin Ruota vuodđolágas. Das lea stuora mearkašupmi dannego álbmogiin leat politihkalaš rievttit.

> SÁMEDIGGEVÁLGAT

Sámediggeláhka (SFS 1992:1433) čilge Sámedikki bargguid ja reglere got Sámedikki válggat galget čadahuvvot.

Lea sámi álbmot guhte vällje iežas politihkalaš ovddasteddjiid (sámediggeáirasiid). Jus galgá beassat jienastit sámediggeválggain de ferte leat čálihuovon sámedikki jienastuslohkui. Don gávnnat min ruovttusiiddus eanet dieđuid njuolggadusaid birra ja ohcanskoviid.



FAKTA:

➤ ÁLGOÁLB MOTJULGGAŠTUS

Jagis 2007:s dohkkehii ON álgoálbmotjulggaštusa mii duodašta álgoálbmotjulggaštusa iešmearrideapmái ja rievtti oamastit, geavahit ja hálddašit eatnamiid ja luondduriggodagaid. ON álgoálbmotkonferánsa dohkkehii 2014:s resolušuvnna got miellahttoštáhtat berrejit čadahit álgoálbmotjulggaštusa. Julggaštus ii leat juridihkalaččat geatnegahtti muhto Ruotta lei hui ángir oazžut julggaštusa dohkkehuvvot.

➤ ÁLB MOTRIEKTI

Iešmearridanriekti nannejuvvo earet iežá ON-vuoddonjulgosis, ja das lea sihke oppalaš politihkalaš prinsihppa, okta oassi mii boahatá ovdan riikkaidgaskasaš virolašrievttis, ja okta oassi maid riikkaidgaskasaš geatnegahtti soahpamušat mielddisbuktet. Eurohpárádis lea maid rámmakonvenšuvdna našuvnnalaš unnitloguid ja unnitlogugielaid suodjaleami birra.

➤ RIEKTI RÁĐĐÁDALLAT

Dat riikkaidgaskasaš soahpamušat maid Ruotta lea vuolláičállán, addet čearddalaš, oskkolaš dahje gielalaš unnitloguide rievtti ráđđádallat giela, kultuvrra ja árbevirolaš ealáhusaid birra. Rievttis ja vuoiggalaš ráđđádallan lea eaktun jus unnitloguid njuolggusvuodát galget ollašuttot, ja dat sáhtá addet buriid váikkuhusaid ja čovdosiid maidái eanetlohkui.

➤ JÁVKADIT VEARRIVUOĐAID

Demokrátalaš stivrejumis lea eanetlohku mii mearrida. Unnitloguálbmotgiidda ii leat nu álki ovdánit demokrátalaš geainnuid bakte. Muhtomin dárbbahit posiitiiva sierragiedahallama vai unnidit vuoigatmeahttunvuodaid álbmotjoavkkuid gaskka, ja vai nagodit várjalit giela, árbevieruid ja kultuvrraid mat muđui sáhttet jávkát. Mánngabealatvuohta lea riggodat ii ge uhkáduš.

SÁPMI lea dat árbevirolaš guovlu maid sámit leat geavahan duháhiid jagiid. Sápmi lea maid ieš álbmot, sámi searvevuohta. Sámit orro Skandináviás ovdalguohtáhtat gesse riikkarájiid.

1993 Ruota Sámediggi vihahuvvo.



- 1751** Rádjesoahpamuš Ruota ja Norgga gaskka dohkkehuvvo ja oassin das lea ng. Lappekodicilla.
- 1873** Gilvvaráđji mearriduvvo. Eatnamiid gilvvaráji bajábealde ožžot dušše sámit geavahit iežaset bohccuide.
- 1886** Vuosttaš boazoguohtunláhka boahat fápmui.
- 1904** Sámit álget organiseret iežaset.
- 1917** Sámit dollet vuosttaš stuora sámi čoahkkima Troandimis guovvamánu 6 beaivvi.
- 1945** Sáme Átnam vuodduvvo.
- 1950** Ruota sámiid riikkasearvi (RSR) vuodduvvo.
- 1956** Sámiráđdi vuodduvvo.
- 1963** Nuoraidearvi Sáminuorra vuodduvvo RSR vuollássažan.
- 1971** Ođđa boazoealáhusláhka. Lappväsendet ja lappfogdadoaibma heaittihuvvo.
- 1977** Ruota Riikkabeaivi mearrida ahte sámit leat Ruota álgoálbmot.
- 1993** Ruota Sámediggi vihahuvvo.
- 2000** Sámedikkiid ovttasbargoorgána Sámi Parlamentáralaš Ráđdi (SPR) vuodduvvo.
- 2007** ON dohkkeha Álgoálbmotjulggaštusa (UNDRIP).
- 2011** Sápmelaččat namuhuvvojit sierra álbmotgin Ruota vuodđolágas.

OKTAVUOĐADIEĐUT SÁMEDIKKI HÁLDDAHUSSII:

Sámediggi
Box 90
981 22 Giron/Kiruna

Guossástallancujuhus:
Adolf Hedinsvägen 58
Telefovndna: **0980-780 30**, Fákssa: **0980-780 31**

Sámedigge Jáhkámáhkke/ Jokkmokk
Guossástallancujuhus:
Lärargatan 2

Saemiedigkie Dearná/ Tärnaby
Guossástallancujuhus:
Industrivägen 14

Saemiedigkie Staare/ Östersund
Guossástallancujuhus:
Köpmangatan 58

kansli@sametinget.se
www.sametinget.se
www.samer.se